

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Anna Pávová

Rozvoj komunikačných zručností žiakov na hodinách anglického jazyka

2014

Publikácia bola vydaná a financovaná z prostriedkov ESF
v rámci národného projektu Profesionálny a kariérový rast
pedagogických zamestnancov.
ITMS kód projektu 26120130002
ITMS kód projektu 26140230002

**Rozvoj komunikačných zručností žiakov
na hodinách anglického jazyka**

Anna PÁVOVÁ

Bratislava 2014

Obsah

Úvod	5
1 Komunikáčné vyučovanie	6
1.1 Princípy komunikačného vyučovania	8
1.2 Komunikačné kompetencie žiaka	8
2 Metódy a prístupy na rozvoj komunikačných zručností	10
2.1 Komunikačný prístup (Communicative approach)	10
2.2 Priama metóda (Direct method)	11
2.3 Metóda TPR Storytelling (Teaching Proficiency through Reading and Storytelling)	12
2.4 Metóda dramatizácie (Drama teaching)	13
3 Techniky a aktivity na rozvoj komunikačných zručností	16
3.1 Techniky na rozvoj slovnej zásoby	16
3.2 Techniky na rozvoj osvojovania si gramatiky	24
3.3 Hranie rolí	30
4 Autonómne učenie, hodnotenie a sebahodnotenie, reflexia a spätná väzba	33
4.1 Autonómnosť žiaka	33
4.2 Sebahodnotenie žiaka	35
Záver	37
Zoznam bibliografických odkazov	38

Úvod

Učebný zdroj bol vytvorený ako študijný materiál k vzdelávaciemu programu, ktorého cieľom je motivovať k takej výučbe anglického jazyka, kde ambícia rozvíjať komunikačné zručnosti žiakov ide ruka v ruke s inovačnými metódami, motiváciou a v neposlednom rade s hodnotením výkonu žiakov. Preto sú súčasťou tohto učebného zdroja.

V prvej kapitole predstavujeme komunikačné vyučovanie, jeho ciele a princípy. Druhá kapitola ponúka prehľad vybraných metód, ktorými rozvíjame komunikačné zručnosti žiakov. V tretej kapitole sú konkrétne techniky, ktorými rozvíjame komunikačné zručnosti žiakov v spojení s rozvíjaním gramatických javov a slovnej zásoby. Posledná kapitola je venovaná hodnoteniu a sebahodnoteniu, ktoré je dôležitým motivačným i rozvíjajúcim faktorom. V centre pozornosti pri tvorbe tohto učebného zdroja bol najdôležitejší článok edukačného procesu – žiak. Ak chceme, aby bol schopný komunikovať v cudzom jazyku, musíme mu dať priestor rozprávať cieľovým jazykom v takých situáciách, aké reálne môže zažiť.

Obsah učebného zdroja tvoria osvedčené techniky a metódy na rozvíjanie komunikačných zručností žiakov, ktoré majú inšpirovať učiteľov angličtiny k používaniu vlastných nápadov, ktoré môžu byť raz osvedčenými, fungujúcimi a užitočnými pri rozvíjaní zručnosti hovorenia.

Z vlastnej skúsenosti viem, že tou najväčšou odmenou je počuť žiaka rozprávať po anglicky (aj keď s chybami, ktoré sú a budú prirodzenou súčasťou jeho prejavu) a vidieť, že má možnosť zažiť, že rozumie a je pochopený.

Želám Vám, aby Vaše hodiny angličtiny boli motivujúce, inšpirujúce a podnetné.

Autorka

1| Komunikačné vyučovanie

V didaktike vyučovania cudzích jazykov sa komunikačné vyučovanie objavuje v 70. rokoch minulého storočia. Je výsledkom práce učiteľov a lingvistov, ktorí neboli spokojní s audio-lingválnou a gramaticko-prekladovou metódou vo vyučovaní cudzích jazykov. Podľa nich sa žiaci neučili reálne používať jazyk ako celok. Zlyhávali v situáciách, keď mali komunikovať s praktickým použitím jazyka, ktorý študovali.

Komunikačné vyučovanie používa situácie podobné skutočnému životu, pri ktorých je potrebná komunikácia. Sústreďuje pozornosť na reálneho používateľa jazyka (kedy – kde – ako – čo povedať...) a zaoberá sa fungovaním jazyka v konkrétnej situácii so zreteľom na vzťah partnerov a cieľ komunikácie. Zdôrazňuje interakciu ako prostriedok a zároveň aj ako cieľ štúdia. Žiaci rozprávajú väčšinu času, často vstávajú zo svojich miest a pohybujú sa po triede, aby splnili úlohu. Učiteľ im umožňuje komunikovať v rôznych situáciách prostredníctvom úloh a cvičení. Učiteľ pozoruje, počúva a v prípade potreby usmerňuje a pomáha, inými slovami je facilitátor procesu učenia sa žiakov. Počas komunikačného vyučovania je *plynulosť* (fluency) dôležitejšia ako *presnosť* (accuracy).

Podľa Davida Nunana (1991) má komunikačné vyučovanie 5 charakteristík:

1. dôraz na učenie komunikovania prostredníctvom interakcie v cieľovom jazyku,
2. používanie autentických textov v procese učenia sa,
3. možnosť učiacich sa sústrediť sa nielen na jazyk, ale aj manažment procesu učenia sa,
4. osobné skúsenosti učiacich sa ako dôležitá súčasť procesu učenia sa,
5. snaha dávať do súvisu učenie sa jazyka v triede s jazykovými aktivitami mimo triedy.

Pri komunikačnom vyučovaní je dôležitý obsah komunikácie, nie forma. Žiaci nepoužívajú iba jednu jazykovú štruktúru alebo jeden gramatický jav. Môžu používať rôzne jazykové štruktúry a jazykové prostriedky, ktoré si sami vyberajú v súvislosti s obsahom komunikácie. Vedome si vyberajú jazyk v súlade s danou komunikačnou situáciou. Učiteľ nezasahuje do komunikácie, pokiaľ to nie je nevyhnutné. Vhodné je, ak poskytne spätnú väzbu po skončení aktivity. Príliš časté prerušovanie komunikácie žiakov by mohlo viesť k demotivácii a strate sebadôvery žiakov pri rozprávaní. Tento spôsob výučby cudzieho jazyka si vyžaduje prácu vo dvojiciach a v skupinách, kooperáciu medzi žiakmi, schopnosť vyjednávať a robiť kompromisy. Vďaka tomu si žiaci zlepšujú aj svoje sociálne zručnosti. Komunikačné vyučovanie však nie je obmedzené len na rozvoj zručnosti hovorenia. Rozvíja aj zručnosť počúvania, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou komunikácie (musím počúvať iných účastníkov komunikácie, aby som vedel adekvátne reagovať) a súvisí aj s rozvojom zručnosti čítania a to v súvislosti s využívaním autentických materiálov (napr. autentických textov), ktoré môžu byť východiskom pre komunikáciu. Rovnako môžeme rozvíjať aj zručnosť písania, ktorá môže byť vyvrcholením komunikácie. Napríklad žiaci urobia prieskum v triede, kto má akých domácich miláčikov (find someone who...) a následne o tom napíšu krátky súvislý text.

Ciele komunikačného vyučovania sú podľa Palenčárovej (2006) nasledovné:

- pragmatický cieľ*: adekvátne rečovo-jazykové zvládnutie každej komunikačnej situácie, ktorú dosiahneme praktickou prípravou žiakov na komunikáciu v rozličných komunikačných situáciách;
- kognitívny (poznávací) cieľ*: rozšíriť okruh relevantných vedomostí o niektoré nové poznatky o komunikačných procesoch (napr. o dosiaľ zanedbávané javy z oblasti mediálnej výchovy, aktívneho počúvania, kreatívneho písania, atď.);
- formatívny (výchovný) cieľ*: naučiť žiakov spoločensky žiaduce spôsoby dorozumievania (dodržiavanie komunikačných noriem, rešpektovanie princípov spoločenskej interakcie, napríklad princíp spolupráce, zdvorilosti, ap.), dokázať vyjadriť svoje názory, city a postoje otvorene, ale zdvorilo, s ohľadom na ostatných, snažiť sa porozumieť druhým, konštruktívne riešiť problémy a konflikty (vecnou komunikáciou, vedieť rozlíšiť spoločensky nežiaduce (agresívne a manipulatívne) spôsoby komunikácie a vedieť sa voči nim brániť.

1.1| Princípy komunikačného vyučovania

Repka (In: Homolová 2003) vymedzil princípy komunikačného vyučovania nasledovne:

Princíp cieľavedomosti – je vlastný všetkému, čo sa na hodine vyskytuje a je základom efektívnej práce učiteľa hlavne v oblasti plánovania a realizácie hodiny.

Princíp podriadenosti jazykových prostriedkov nácviiku komunikatívnych zručností – naznačuje vzťah jazykových prostriedkov (gramatiky, slovnej zásoby) a komunikatívnej kompetencie. Osvojovanie jazykových prostriedkov je východiskom pre rozvoj komunikatívnych zručností, nie je cieľom.

Situačný princíp – zdôrazňuje prezentovanie a precvičovanie jazyka v komunikatívnych situáciách reálnych (prostredie triedy, školy), imaginárnych, ktoré môže učiteľ navodiť prostredníctvom obrázkov, textu a pod. Každá situácia vyžaduje adekvátnu organizačnú formu práce.

Princíp autentickosti komunikačných procesov – zdôrazňuje informačnú medzeru medzi komunikujúcimi ako základnú podmienku komunikatívnej úlohy (Harmer, In: Homolová 2003). Zdôrazňuje tiež potrebu určitého stupňa individualizácie a to tak, že učiteľ umožní žiakom hovoriť o sebe, vlastných pocitoch, skúsenostiach, názoroch, čo je možné uskutočniť hlavne prostredníctvom autentických komunikatívnych úloh.

Posledným je *princíp hodnotenia komunikačnej účinnosti recipovaného či produkovaného jazyka vo vzťahu k daným cieľom a úlohám*, ktorý sa týka hodnotenia výsledkov, ktoré žiaci dosiahli vo vzťahu ku komunikatívnej úlohe hodiny a úlohy.

1.2| Komunikačné kompetencie žiaka

Komunikatívna kompetencia sa podľa Homolovej (2003) chápe ako „*schopnosť, ktorá umožňuje používateľovi cudzieho jazyka efektívne fungovať v reálnych komunikatívnych situáciách.*“ Komunikačnú funkciu, ako uvádza, však tvoria viaceré kompetencie.

Scarcella-Oxford uvádzajú nasledovné:

- Gramatická kompetencia je schopnosť žiaka správne a presne používať jazykové prostriedky a produkovať gramaticky správne výpovede.
- Sociolingvistická kompetencia je schopnosť žiaka vybrať si takú lingvistickú formu, ktorá zodpovedá podmienkam komunikačného aktu.
- Diskurzívna kompetencia je schopnosť produkovať a interpretovať súvislý prehovor v ústnej a písomnej podobe, ktorý je relevantný v rámci daného kontextu.
- Strategická kompetencia je schopnosť prekonať nedostatky v jazykovej oblasti.

Žiak bude len vtedy schopný adekvátne komunikovať v daných situáciách, ak budeme u neho rozvíjať všetky štyri kompetencie rovnako. Ani jedna z kompetencií nie je nadradená inej. Táto požiadavka sa spája aj s požiadavkami, ktoré zahŕňajú zvládnutie rôznych rolí učiteľa na hodine a ich správny výber vzhľadom na cieľ hodiny. Kým pri rozvíjaní gramatickej kompetencie je to rola ovládateľa a modelu, pri rozvíjaní diskurzívnej a strategickej kompetencie je to skôr rola facilitátora a manažéra. (Homolová 2003)

2| Metódy a prístupy na rozvoj komunikačných zručností

Na rozdiel od gramaticko-prekladovej alebo audiolingválnej metódy, kde je v centre vyučovacieho procesu učiteľ, ktorý riadi a kontroluje činnosť žiakov, pri metódach rozvíjajúcich komunikačné zručnosti stojí v centre diania žiak. Učiteľ monitoruje činnosť žiakov, je manažér a facilitátor. Ide predovšetkým o riešenie produktívnych úloh orientovaných na žiaka. Medzi tieto vybrané metódy a prístupy patria:

- komunikačný prístup,
- priama metóda,
- metóda TPR Storytelling,
- metóda dramatizácie.

2.1| Komunikačný prístup (Communicative approach)

Cieľom metódy je komunikatívna kompetencia, t. j. schopnosť používať lingvistický systém efektívne a vhodne. Súčasťou komunikačnej kompetencie je schopnosť používať vhodné jazykové formy vo vhodných situáciách. Zručnosti sa osvojujú integrovane a slovná zásoba nie je striktné daná vopred, ale závisí od situačného kontextu, funkčnosti a do istej miery je ovplyvnená aj partnerom v komunikácii. Gramatické javy sa učia na základe funkčnosti. Učiteľ rozvíja komunikatívnu kompetenciu žiakov tak, že im dáva dostatočné množstvo príležitostí používať cieľový jazyk počas komunikácie vo dvojiciach alebo skupinách, ale aj vyjadrovaním vlastných názorov a postojov. Aktívna komunikácia je základným predpokladom na osvojenie si jazyka a nadobudnutie komunikatívnej kompetencie. Žiaci majú možnosť povedať, čo chcú, aj ako chcú – majú možnosť výberu spôsobu komunikácie. Pri komunikačnom

prístupe je najčastejšie používaná indukčná metóda, teda žiaci sami objavujú nové a vyvodzujú pravidlá. Schopnosť dohovoriť sa a porozumieť je na prvom mieste, preto je primárnym cieľom plynulosť. Presnosť sa posudzuje na základe kontextu. Používanie materinského jazyka je akceptovateľné, ak je oprávnené. Preklad sa používa, ak je to v prospech osvojovania si jazyka. Ďalším aspektom komunikatívneho prístupu je rozvíjanie sociálnych zručností. Na úspešnú komunikáciu je nevyhnutné vyberať také jazykové prostriedky a na takej úrovni, aby bol kontext pre partnera v komunikácii zrozumiteľný. Podstatné je nielen poznať jazykové jednotky a štruktúry, ale vedieť ich používať v konkrétnych situáciách. Podstatné pri tomto prístupe je používať cieľový jazyk v komunikácii v reálnych situáciách. Žiaci musia prevziať aktívnu rolu v procese učenia sa na to, aby si mohli rozvíjať všetky zručnosti potrebné na zvládnutie efektívnej komunikácie. (Béřešová 2009)

2.2| Priama metóda (Direct method)

Priama alebo prirodzená metóda je imitáciou osvojovania si materinského jazyka. Cieľom je naučiť sa používať cieľový jazyk na komunikáciu. Preto je prípustné používať iba cieľový jazyk. Materinský jazyk sa vôbec nepoužíva a nie je povolený ani preklad do materinského jazyka. Význam sa odvodzuje priamo v cieľovom jazyku predvádzaním alebo pomocou vizuálnych pomôcok. Žiaci by sa mali naučiť myslieť v cieľovom jazyku. Keďže v centre výučby je komunikácia, dôraz sa kladie aj na výslovnosť. Od žiakov sa očakáva, že budú nielen odpovedať na otázky, ale aj otázky klásť. Gramatické pravidlá si žiaci odvodzujú sami, používa sa indukčná metóda. Slovnú zásobu si žiaci osvojujú prirodzene prostredníctvom ucelených viet, neučia sa naspamäť slovíčka jednotlivo. Základom vyučovania sú konverzačné aktivity, aby mali žiaci dostatok príležitostí používať cieľový jazyk. Žiakova rola je aktívna, pretože sa aktívne podieľa na vyučovacom procese. Vyvodzuje si pravidlá, aktívne používa slovnú zásobu v komunikácii, sám si opravuje chyby na základe výberu, ktorý mu poskytne učiteľ. Dôležitá je interakcia medzi žiakmi

a dopĺňaná je interakciou medzi učitelom a žiakmi. Cieľový jazyk je obohatený o témy z dejín, zemepisu, kultúrny aspekt a životný štýl národa, ktorý hovorí cieľovým jazykom. Texty sa počas hodiny čítajú nahlas a učiteľ názorne vysvetľuje význam novej slovnej zásoby. Priama metóda sa zameriava na nácvik správnej výslovnosti a nácvik písania sa odkladá na neskôr. (Bérešová 2009)

2.3| **Metóda TPR Storytelling** **(Teaching Proficiency through Reading and Storytelling)**

Táto metóda výučby cudzích jazykov vznikla v 90. rokoch minulého storočia. Ide o spojenie čítania a rozprávania príbehu (storytelling). Služi na osvojovanie si slovnej zásoby a jazykových štruktúr. Uskutočňuje sa v troch etapách. Počas týchto troch etáp učiteľ používa rôzne techniky na vysvetlenie cieľového jazyka zrozumiteľné pre žiakov; vyberá limitované množstvo slovnej zásoby, neustále kladie jednoduché otázky na overenie porozumenia a stručné vysvetlenia gramatiky, ktorá sa v texte vyskytuje.

Podľa Grossovej (2007) sú tieto tri etapy charakterizované nasledovne:

1. etapa: vysvetlenie významu slovnej zásoby

V tejto etape sa žiaci zoznámia s novou slovnou zásobou alebo frázami, ktoré si počas hodiny osvoja. Množstvo novej slovnej zásoby nie je dané, hoci tri sa považuje za maximum ak hovoríme o efektívnom osvojení si slovnej zásoby počas jednej vyučovacej hodiny. Tento počet zároveň umožňuje učiteľovi použiť viac rôznych techník a veľa opakovania, ktoré môže počas hodiny použiť na osvojovanie si slovnej zásoby. Tým žiakom umožňuje získať viac sebaistoty pri používaní novej slovnej zásoby.

Novú slovnú zásobu môže napísať na tabuľu alebo kdekoľvek inde v triede, aby žiaci mali možnosť sa k nej vrátiť, kedykoľvek to počas hodiny potrebujú. Preklad do materinského jazyka je jedným zo spôsobov vysvetlenia novej slovnej zásoby. Ďalším spôsobom je vysvetlenie slov alebo fráz prostredníctvom gest, čo žiakom umožní zvyknúť si na ich zvukovú stránku. Potom učiteľ kladie žiakom otázky, aby zistil, či pochopili význam nových slov alebo

fráz. Ide o tzv. *personalizované* otázky (Personalized Questions and Answers). Cieľom prvej etapy je poskytnúť žiakom čo najviac príležitostí prostredníctvom hovorených aktivít opakovane používať novú slovnú zásobu alebo frázy v rôznych kontextoch. Tým sa zvyšuje šanca, že ich žiaci rozoznajú v príbehu.

2. etapa: rozprávanie príbehu

V tejto etape žiaci počujú tri vybrané nové frázy v kontexte rozprávaného príbehu. Príbeh je zvyčajne krátky, jednoduchý, zaujímavý a obsahuje množstvo príkladov použitia troch fráz v kontexte. Použitie fráz sa zvyšuje aj technikou kladenia otázok. Učitelia použijú cieľové frázy aspoň päťdesiatkrát, ale stáva sa, že to môže byť až stokrát. Učiteľ v podstate príbeh nerozpráva, ale skôr ho tvorí pomocou otázok. Vopred môže mať pripravenú kostru príbehu, ale detaily vymýšľajú žiaci v cieľovom jazyku, t. j. príbeh vzniká „za pochodu“ a s pomocou učiteľových otázok.

Môže tiež požiadať niekoľkých dobrovoľníkov, aby zahrali vznikajúci príbeh. Vybraní *herci* vždy zahrajú určitú časť a potom počkajú, kým sa dej ďalej vyvinie pomocou učiteľových otázok a odpovedí žiakov. To žiakom poskytuje emocionálne a vizuálne prepojenie nových fráz s ich zvukovou podobou. Na konci môže učiteľ prerozprávať hotový príbeh s chybami, ktoré žiaci opravujú alebo príbeh prerozprávajú žiaci – vo dvojiciach, v skupinách či frontálne.

3. etapa: čítanie

V tejto etape sa žiaci stretnú s cieľovými frázami, ktoré sa naučili v prvých dvoch etapách v čítanom texte, buď na hodine, alebo text dostanú prečítať na domácu úlohu. Na hodine môžu žiaci čítať text s tými istými cieľovými frázami a následne o tom diskutovať, alebo im príbeh číta učiteľ a obsah sprostredkuje pomocou obrázkov, alebo použitím rôznych techník. Príbehy, ktoré žiaci čítajú, obsahujú minimum neznámej slovnej zásoby, ak vôbec obsahujú novú slovnú zásobu .

2.4| Metóda dramatizácie (Drama teaching)

Podľa Scrivenera (2011) sa pri výučbe anglického jazyka používa šesť typov dramatizácie:

1. **Hranie rolí (role play)** – krátke scénky, v ktorých žiaci používajú vlastné nápady alebo dostanú informácie na kartičkách, kde sú určené ich roly.
2. **Simulácia (simulation)** – je to hranie rolí v širšom kontexte. Tiež sa pri nej používajú kartičky s rolami a zároveň aj poskytujú informácie, ktoré dotvárajú pozadie celej scény. Zámerom je vytvoriť omnoho komplexnejší „svet“, napr. obchodná spoločnosť, televízne štúdio, atď.
3. **Dramatické hry (drama games)** – krátke hry, ktoré obvykle vyžadujú pohyb a predstavivosť.
4. **Vedená improvizácia (guided improvisation)** – učiteľ improvizuje a vytvára konkrétnu scénku; študenti sa postupne pridávajú, kým nevznikne celý príbeh.
5. **Hranie podľa scenára (acting play scripts)** – študenti hrajú scénky alebo skeče podľa napísaného scenára.
6. **Pripravená improvizácia (prepared improvised drama)** – študenti v malých skupinách vymyslia a nacvičia krátku scénku alebo príbeh, ktorý potom zahrajú ostatným.

Všetky spomenuté aktivity umožňujú žiakom používať jazyk. V triede majú možnosť vyskúšať si, ako by komunikovali v reálnych situáciách v kaviarni, obchode, v banke, na ulici, na večierku alebo u lekára. Dávajú žiakom príležitosť slobodne používať jazyk po lingvistickej i osobnej stránke. Aj žiaci, ktorí sú za iných okolností veľmi plachí, sa práve pri hraní rolí môžu prejavíť a využiť svoj potenciál.

Pravdepodobne najčastejšie používané je hranie rolí. Žiaci dostanú kartičky s informáciami, ktoré môžu obsahovať: informácie o úlohe, ktorú majú žiaci hrať (meno, zamestnanie, pohlavie, vek, vzhľad, vlastnosti, záujmy), relevantné informácie týkajúce sa úlohy (konkrétne informácie, ktoré vie jeden žiak ale ostatní ich nevedia), názory na konkrétny problém/tému/situáciu, a učiteľ im môže sprostredkovať aj konkrétne jazykové prostriedky potrebné na zvládnutie úlohy.

Hranie rolí je dobre pripravené vtedy, ak majú účastníci odlišné názory a prirodzene sa nezhodujú. Toto môže viesť k zaujímavým diskusiám a výmenám názorov bez toho, aby sa niekto cítil neprijemne alebo sa nahneval.

Kartičky s úlohami na hranie rolí sú pripravené tak, že dávajú žiakom príležitosť precvičovať a používať konkrétne aspekty jazyka (gramatické javy, lexikálne javy, syntax, atď.). Tichým a nesmelým žiakom umožňujú vyjadriť svoj názor, prípadne nesúhlas s inými žiakmi bez obáv. Vo dvojici alebo malých skupinách skôr povedia svoj názor ako pred celou triedou. Úspech používania dramatizácie na hodinách závisí od učiteľa, od jeho prípravy a od postoja k tomuto druhu aktivít a tiež od žiakov, ktorí potrebujú cítiť určitú dávku dôvery, akceptovania a rešpektu – bez nich šance na úspech klesajú (Scrivener 2011).

3| Techniky a aktivity na rozvoj komunikačných zručností

Táto kapitola obsahuje prehľad techník a aktivít, ktorými rozvíjame komunikačné zručnosti žiakov v spojitosti s gramatikou, slovnou zásobou a štyrmi jazykovými zručnosťami. Ich výhodou je, že žiaci si často ani neuvedomujú, že sa niečo učia alebo rozvíjajú zručnosti. Jazykové hry, rolové hry a iné didaktické hry sú preto vítaným prostriedkom učenia sa cudzieho jazyka. Mnohé z nich sú nenáročné na prípravu, nevyžadujú použitie IKT či inej didaktickej techniky, ktoré sa v školách bežne používajú. Na druhej strane sa začína vyzdvihovať trend učenia bez akýchkoľvek materiálov (teaching with no materials). Jediné, čo na takúto výučbu potrebujeme, sú žiaci a ich doterajšie znalosti z cudzieho jazyka. Učiteľ má pri týchto aktivitách úlohu manažéra, pozorovateľa, facilitátora a poradcu.

3.1| Techniky na rozvoj slovnej zásoby

Chrbtom k tabuli

Úroveň: všetky

Cieľ: opísať zadané slovo, používať naučenú slovnú zásobu

Postup: Vyberte určitý počet slov (môže to byť slovná zásoba z predchádzajúcej hodiny), ktorú chcete, aby si žiaci zopakovali. Postavte pred tabuľu stoličku tvárou k triede a chrbtom k tabuli. Vyberte žiaka, ktorý si sadne na stoličku a napíše jedno zo slovíčok na tabuľu. Ostatní žiaci v triede vysvetľujú po anglicky slovo napísané na tabuli tak, že nemôžu použiť základ napísaného slova. Keď žiak na stoličke uhádne slovo, vystrieda ho iný žiak, kým sa nevyčerpá slovná zásoba. V triede s väčším počtom žiakov je možné rozdeliť ich do dvoch skupín, pričom každá skupina má iné slová.

Veselá abeceda

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: používať naučenú slovnú zásobu, tvoriť vety

Postup: Žiaci pracujú vo dvojiciach alebo v skupinách. Napíšu abecedu **A – Z** do každého riadku jedno písmeno. Ich úlohou je napísať jednu alebo viac viet tak, aby sa prvé slovo vo vete začínalo na **A**, ďalšie na **B** atď. Skupiny si potom porovnávajú vety a navzájom si vysvetlia ich význam, napríklad *A brave crocodile denied eating fried grey horse...* (*Why did the crocodile deny eating a horse?*)

Pridaná hodnota

Úroveň: stredne pokročilí a vyššie

Cieľ: správne hláskovať slová, vytvárať slová zo zadaných písmen

Postup: Rozdeľte žiakov do dvoch alebo viacerých skupín. Vysvetlite im, že poviete jedno slovo, ktoré sa skladá z troch písmen a úlohou skupín bude striedať sa a postupne dopĺňať písmená k pôvodnému slovu tak, aby vzniklo nové dlhšie slovo. Poradie písmen môžu zmeniť, ale musia použiť všetky písmená a jedno pridať. Demonštrujte aktivitu na príklade: zadané slovo je EAR; prvá skupina vytvorí slovo REAL, druhá skupina LATER, prvá skupina vytvorí ďalšie slovo TALLER atď. Skupiny tvoria slová dovtedy, kým jedna zo skupín už nevie vytvoriť ďalšie slovo. Aby bola aktivita plynulá, môžete stanoviť časový limit 1 minútu na každé slovo, ktoré skupina vytvorí.

Do akej skupiny patria slová?

Úroveň: všetky

Cieľ: hľadať súvislosti medzi slovami, precvičiť slovné rodiny a kolokácie

Postup: Vyberte tému a napíšte si približne 8 slov týkajúcich sa vybranej témy. Začnite s najťažšími, ktoré nemajú hneď jednoznačný súvis s témou a postupujte k tým, ktoré sú najľahšie. Čítajte postupne slová po jednom, kým žiaci nepovedia názov správnej témy, napr. boot, lights, belt, steer, wheels, petrol, drive = **car/vehicle**; box, dark, plain, milk, bar of = **chocolate**; new, summer, warm, winter, trendy, second = **clothes**; massive, huge, crowded, packed, outdoor, indoor, sports = **arena**. Potom môžu žiaci v skupinách pripraviť skupinu slov a navzájom si čítať, kým ostatné skupiny nepovedia správnu odpoveď.

Onion rings

Úroveň: všetky

Cieľ: rozprávať na danú tému, používať cieľovú slovnú zásobu, frázy, kolokácie, atď.

Postup: Žiaci sa postavia a vytvoria dva kruhy, jeden menší vnútorný kruh a jeden väčší vonkajší (ako prekrojená cibuľa). Žiaci v oboch kruhoch stoja tvárou k sebe. Ich úlohou je rozprávať sa s oproti stojacim spolužiakom na danú tému, napr. *Are you an early bird or a night owl? Explain why.* Môžete dať časový limit 1 alebo 2 minúty a potom žiakom zastaviť, následne sa posunú o krok doprava alebo doľava a rozprávajú sa s ďalším spolužiakom. Začiatocníci môžu zopakovať to isté po každom kroku, čím vlastne opakujú a drilujú slovnú zásobu. Žiaci s vyššou úrovňou angličtiny môžu vždy doplniť inú informáciu pri každej výmene. Táto aktivita sa dá uskutočniť tak, že v triede sú 4 skupiny po troch žiakoch a po uplynutí časového limitu sa jeden žiak presunie do ďalšej skupiny, kde prerozpráva, o čom diskutovali v predchádzajúcej.

Rýchle rande (speed dating/speed getting to know you)

Úroveň: všetky

Cieľ: rozprávať a zistiť čo najviac informácií o iných žiakoch (aktivita je vhodná na začiatku školského roku ako zoznamovacia aktivita alebo na zisťovanie konkrétnych informácií)

Postup: Žiaci sa vo dvojiciach rozprávajú a ich úlohou je zistiť navzájom o sebe čo najviac informácií v časovom limite 2 minúty. Po dvoch minútach sa vymenia a pokračujú s iným partnerom, kým sa nevystrieda každý s každým. Zadanie môže byť prispôbené téme, napr. zistite čo najviac informácií o tom, kde a ako trávili ostatní spolužiaci prázdniny alebo o obľúbených a neobľúbených jedlách, záujmoch atď.

Prídavné meno, ktoré ma charakterizuje

Úroveň: všetky

Cieľ: používať prídavné mená opisujúce charakter

Postup: Každý žiak si vymyslí prídavné meno opisujúce charakterové vlastnosti človeka, ktoré sa začína na to isté písmeno ako jeho meno, napr. brave

Barbora, kind Katka atď. Prvý iak povie prídavné meno spolu so svojim menom, dalsi zopakuje a prid svoje prídavné meno s menom a týmto spôsobom pokračujú ďalej. Aktivita je vhodná na zoznamovanie, na ľahšie zapamätanie si nových mien a tiež na precvičenie prídavných mien opisujúcich charakter.

Call my bluff

roveň: stredne pokročil a vyššie

Cieľ: pracovať so slovnou zásobou, napísať definície neznámých slov (tvoriv uloha)

Postup: Rozdeľte žiakov do skupín po 3 – 4. Pri tejto aktivite môžu žiaci používat jazykov slovník. Vyber slovo, o ktorom si myslia, že by mohlo byť neznáme pre ostatných žiakov. Napsu jednu správnu definíciu slova (môže byť zo slovníka) a dve nesprávne definície. Kad skupina potom preita slovo s definíciami a ostatn skupiny rozhodujú a vyberajú, ktor definícia je podľa nich správna.

Tabu

roveň: mierne pokročil a vyššie

Cieľ: opísať neznáme slovo (vedieť si poradiť v prípade, že slovo nepoznám)

Postup: Každý iak dostane kartičku so slovom, ktorého význam m vysvetliť bez toho, aby ho pouil a tromi dalšími slovami, ktoré pri opise nesmie použiť. Ostatn žiaci majú prst na to, o ak slovo ide. Aktivita sa dá realizovať vo dvojiciach alebo v skupinách, napr. cieľové slovo je *table tennis* a tabu slová sú *game, ball, bat*. Aktivita sa dá prispsobit rznm rovnm. Pri niich úrovních nemusíme zadvat tabu slová.

Zvieracie extrémy

roveň: všetky

Cieľ: priradvat zvieratá k prídavným menm, ktoré ich vystihuj, precviit stupňovanie prídavných mien

Postup: Žiaci pracujú vo dvojiciach a ich ulohou je dohodnúť sa, ktoré zviera najlepšie zodpovedá týmto opisom: *the biggest, the most beautiful, the most dangerous, the fastest, the slowest, the most unusual, the cuddliest, the ugliest*,

the smelliest, the friendliest. Potom porovnajú svoje návrhy s inou dvojicou. Vyššie úroveň môžu následne v skupine opäť diskutovať a vybrať najvhodnejšie návrhy. Tým si zároveň precvičujú schopnosť presvedčať, presadiť, obhájiť svoj návrh (názor) a tiež urobiť kompromis.

Zvieracie idiomy

Úroveň: Stredne pokročilí a vyššie

Cieľ: diskutovať, vyjadriť svoj názor

Postup: Žiaci pracujú v skupinách po 3 – 4 v jednej skupine a ich úlohou je vysvetliť idiomy:

He's a wolf in sheep's clothing.

I feel like a fish out of water.

That's let the cat out of the bag.

I've got a frog in my throat.

She's got ants in her pants.

He's the black sheep of the family.

Nasleduje spoločná diskusia, aké možné vysvetlenia žiaci vymysleli a aký máme ekvivalent v slovenčine ku každej vete.

Názory na módu

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: diskutovať o móde

Postup: V malých skupinách žiaci odpovedajú na otázky o móde a diskutujú. Jeden žiak z každej skupiny ako hovorca potom zhrnie názory svojej skupiny na módu pred triedou.

Where do you buy your clothes?

What is the most expensive garment you've ever bought?

What is good and bad taste in clothes?

Which countries are the most influential in fashion?

What do you think of fur trade?

What is a „fashion statement“?

Do you ever make your own clothes?

What piece of clothing would you most like to buy?

*What piece of clothing would you most hate to wear?
Is fashion important? Why (not)?
What do clothes tell you about the person wearing them?*

Zeleninová hra

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: používať názvy zeleniny, precvičiť otázky

Postup: Žiaci pracujú v skupinách, striedajú sa, pričom jeden žiak myslí na konkrétnu zeleninu a ostatní žiaci mu postupne kladú desať otázok, na ktoré odpovedá bez toho, aby zeleninu pomenoval. Ak si žiaci myslia, že poznajú správnu odpoveď, môžu ju povedať po ktorejkoľvek otázke. Ak odpoveď nevedia, pokračujú v kladení otázok.

Can it be boiled?

Is it countable or uncountable?

Does it grow in the ground?

Can you eat it raw?

Is it bitter or sweet?

Do people eat a lot of them/it in the UK/USA?

What do you eat it with?

How big is it?

What colour is it?

What's the first letter?

Pri nižšej úrovni môžu byť otázky dané, vyššie úrovne môžu otázky tvoriť v skupinách a po ich kontrole ich môžu používať pri hre.

Čo si mal na večeru?

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: triediť potraviny do skupín

*Postup: Žiaci sa vo dvojiciach rozprávajú o tom, čo mali včera na večeru/obed/raňajky. Potraviny triedia do skupín, ktoré učiteľ napíše na tabuľu. Skupiny môžu byť nasledovné: *meat, dairy, cereals, vegetables/fruit, fats, spices, drinks, other*. Jedlo však rozložia podľa toho, z čoho sa skladá a jednotlivé položky triedia do skupín, napr. ak mal niekto na večeru pizzu, nenapíše pizza*

do jednej zo skupín, ale rozpíše, čo všetko tvorí pizzu a tieto položky potom triedi do skupín: *flour (cereals), water (drinks), yeast (other), salt, pepper, basil, oregano (spices), tomatoes (vegetables), cheese (diary), etc.* Žiaci zapisujú potraviny do skupín a každý z dvojice potom hovorí o tom, čo jedol ten druhý.

Reštaurácie

Úroveň: všetky

Cieľ: používať slovnú zásobu týkajúcu sa jedla

Postup: Žiaci pracujú v malých skupinách. Učiteľ zadá každej skupine iný typ reštaurácie. Úlohou skupiny je vytvoriť menu obsahujúce predjedlá, hlavné jedlá, prílohy, dezerty, nápoje a ceny k nim. Každá skupina potom prezentuje svoje menu a ostatné skupiny majú prísť na to, o aký typ reštaurácie ide, napr. *a steak house, a vegetarian restaurant, a motorway service station restaurant, a seafood restaurant, an expensive French restaurant, a Chinese restaurant...*

Môj hrdina

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: tvoriť otázky a používať krátke odpovede

Postup: Na začiatku môže učiteľ navodiť tému úvodnými otázkami: *What makes someone a hero? Who do you look up to in your family? Did you have a hero at school? Tell us about him/her? Can you think of any anti-heroes?* Jeden žiak si vyberie konkrétneho hrdinu, ktorým sa stane, ale nepovie jeho meno. Ostatní žiaci kladú otázky, na ktoré môže odpovedať len áno alebo nie. Snažia sa prísť na to, kto to je. Ak si žiaci nevedia vybrať, môže učiteľ dať žiakovi niektoré meno zo zoznamu, ktorý si pripraví: napr. Mahatma Gandhi, James Bond, Nelson Mandela, Superman, Robin Hood, Princess Diana, Neil Armstrong, Mother Theresa, Joan of Arc, Martin Luther King,...

Rozprávaj čo najdlhšie

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: rozprávať čo najdlhšie na danú tému

Postup: Každý žiak doplní zadanú vetu a snaží sa čo najdlhšie rozprávať o danej téme. Učiteľ si pripraví začiatok vety pre každého žiaka, napríklad:

I always feel good when ...
It's a long time since ...
When I was young ...
I wish ...
I'm proud of ...
The best time of day is ...
I prefer ...
There's nothing wrong with ...
When I drink tea, I ...

Zvieratá a vlastnosti

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: zopakovať názvy zvierat a vlastností človeka, ktoré sa spájajú tiež s niektorými zvieratami; hľadať súvislosti medzi zvieratami a vlastnosťami, ktoré im pripisujeme

Postup: Žiaci vo dvojiciach spájajú zvieratá s vlastnosťami, ktoré sú im pripisované. Pri spoločnej kontrole a spätnej väzbe žiaci s učiteľom diskutujú, či sú aj na Slovensku pripisované týmto zvieratám tie isté vlastnosti alebo iné.

- owl, fox, mouse, monkey, lion, dog, bat, ox, donkey, dinosaur, pig, cat, fish
- wise, clever, small, cheeky, proud, loyal, blind, strong, stubborn, extinct, greedy, independent, slippery

Aktivita môže pokračovať tak, že žiaci dostanú zoznam prídavných mien, ku ktorým majú vybrať zviera, ktorému sa daná vlastnosť hodí: napr. *lazy, thoughtful, selfish, kind, sensible, sensitive, posh, cold, cheerful, impatient, hard-working, easy-going, stylish, reserved, antisocial, moody*. Svoj výber odôvodnia (*I think that cats are posh because...*).

Zvieracie kategórie

Úroveň: stredne pokročilí a vyššie

Cieľ: triediť zvieratá do kategórií podľa spoločných vlastností

Postup: Žiaci pracujú vo dvojiciach alebo v malých skupinách. Ich úlohou je napísať čo najviac zvierat, ktoré patria do zadanej kategórie: napr. *animals that: lay eggs, are very strong, dig holes, are poisonous, live in people's houses,*

people eat, eat people, are noisy, hibernate. Nie všetky odpovede sú jednoznačné a niektoré odpovede môžu vyvolať diskusiu. Učiteľ spolu s ostatnými žiakmi môže rozhodnúť na základe toho, či si žiak svoje tvrdenie dostatočne obháji a dá uspokojivé argumenty: napr. *I think that ants are very strong because they can carry things which are much heavier than they are. Although they are small, they are very strong.*

Desať vecí

Úroveň: všetky

Cieľ: triediť naučenú slovnú zásobu do kategórií podľa zadaného kritéria

Postup: Žiaci pracujú vo dvojiciach alebo v malých skupinách, ich úlohou je napísať 10 vecí, ktoré patria do kategórie zadanej učiteľom. Žiaci môžu dostať všetky kategórie naraz alebo im učiteľ povie vždy jednu kategóriu, na ktorú majú určitý časový limit, kým učiteľ povie ďalšiu. Každá skupina alebo dvojica potom povie svojich desať vecí. Skupiny alebo dvojice si môžu navzájom dávať spätnú väzbu na to, čo vymysleli. Kategórie môžu byť, napríklad *things that: come in pairs, can fly, float in water, move fast, you keep cold, are symmetrical, make a lot of noise, are invisible, you can't buy, are soft, can be full or empty, have holes, are difficult, fit together, make you feel good, go up and down.*

3.2| Techniky na rozvoj osvojovania si gramatiky

Pri používaní techník a metód na rozvoj gramatiky je dôležité, aby žiaci mali dôvod hovoriť a používať konkrétny gramatický jav. Ak zvolíme vhodnú aktivitu a vieme ju zaujímavo podať, žiaci si ani nemusia uvedomovať, že práve precvičujú používanie slovesných časov alebo iných gramatických javov. Najobľúbenejšou a najviac používanou aktivitou na používanie slovesných časov je *Find someone who...* použiteľná pri precvičovaní väčšiny slovesných časov a žiaci majú dôvod chodiť a pýtať sa ostatných spolužiakov, aby zistili odpovede na zadané otázky.

Navyše si precvičujú aj tvorenie otázky a krátke odpovede. Môže sa využiť pri precvičovaní:

- slovesa *can* ako vyjadrenia schopnosti (Find someone who can: speak French, swim, paint, ride a horse, play chess, go cross-eyed, cook, sing well, knit,...)
- prítomného jednoduchého času (Find someone who: learns every day, helps his/her parents every weekend, goes on holiday every year, always has his/her mobile phone with him/her, never tidies up,...)
- prítomného priebehového času na vyjadrenie budúcnosti (Find someone who: is meeting a friend tonight, is going shopping on Saturday, isn't doing any sport today, is getting up early tomorrow,...)
- predprítomného času (Find someone who has: been to England, eaten sushi, ridden a horse, travelled by plane, met a famous person...)
- vyjadrenia blízkej budúcnosti s *going to* (Find someone who is going to: meet friends on Friday, swim next week, do some shopping at the weekend...)
- budúceho jednoduchého času na vyjadrenie spontánneho rozhodnutia (Find someone who will: go to the cinema with you tonight, help you with your Maths homework after school,...)
- minulého jednoduchého času (Find someone who: could swim when he/she was 6, moved when he/she was a small child,...)
- minulého priebehového času (Find someone who was,... last night: having a shower at 10 pm, watching news at 7 pm, sleeping at midnight,...)

Aktivita nemusí prebiehať vždy rovnako, učiteľ môže obmieňať spôsoby jej realizácie, ak ju chce použiť viackrát pri rôznych slovesných časoch, napríklad každý žiak dostane jednu kartičku so zadaním, ktoré má zisťovať u ostatných spolužiakov. Každý žiak má iné zadanie.

Sloveso môže byť uvedené v základnom tvare, úlohou žiaka je dať sloveso do správneho tvaru a vytvoriť správne otázku. Inokedy môžu dostať všetci žiaci rovnaký zoznam vecí, ktoré majú zistiť napríklad v skupinách po päť žiakov. Učiteľ zadáva úlohu, monitoruje a pomáha len ak je to potrebné. Dôležité je dať žiakom spätnú väzbu po skončení aktivity.

V nasledujúcej časti ponúkame niekoľko techník a aktivít na rozvoj gramatiky a komunikačných zručností.

Hrdina

Úroveň: všetky

Ciel: rozprávať o svojich schopnostiach a schopnostiach iných v skupine s použitím slovesa *can*

Postup: Učiteľ môže uviesť tému použitím motivačných otázok – *What things can Superman do? Do you know anybody with lots of abilities? Who is it and what can he/she do?* Potom v skupinách po 3 – 4 žiaci diskutujú a zisťujú aké špeciálne schopnosti majú. Môžu to byť niektoré z nasledovných tém: *cooking, sport, arts and crafts, science, professional skills, music*. Ďalej môžu vo dvojiciach urobiť zoznam špeciálnych schopností, ktoré majú zvieratá, napr. *Bats can find things by echo location*. Opäť môžu v skupinách diskutovať o tom, ako by to zmenilo ich život, keby mali také schopnosti ako zvieratá.

Pravidlá spolunažívania

Úroveň: všetky

Ciel: vytvoriť pravidlá spoločného bývania s použitím slovesa *must*

Postup: Žiaci pracujú vo dvojiciach alebo v malých skupinách. Predstavia si, že budú bývať spolu v prenajatom byte a ich úlohou je dohodnúť sa na spoločných pravidlách, ktoré budú dodržiavať. Pravidlá sa týkajú nasledovných aspektov: *music, TV, food, visitors, pets, rent, bathroom, smoking, bills, rent, cleaning*. Každá skupina potom predstaví svoje pravidlá a vysvetlí, prečo ich pravidlá prispejú k dobrým vzťahom a dobrému spolunažívaniu.

Prieskum v triede

Úroveň: všetky

Ciel: zistiť odpovede na dané otázky používaním superlatívu prídavných mien

Postup: Žiaci dostanú na kartičkách otázky alebo im ich učiteľ nadiktuje. Ich úlohou je pýtať sa spolužiakov a zistiť odpovede na zadané otázky, v ktorých je použitý superlatív prídavných mien. Otázky môžu byť nasledovné:

Who drinks the most milk?

Who has the nearest birthday to today?

Who comes from the biggest family?

Who has visited the most countries?

Who sleeps the least?

Who has the most CDs?

Who has eaten the most unusual thing?

Žiaci si značia odpovede na papier alebo do zošita a potom spoločne s učiteľom porovnávajú zistené odpovede.

Hod' a chyť

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: tvoriť vety s použitím prísloviak

Postup: Žiaci stoja alebo sedia v kruhu. Hádzu loptičku (môže byť aj z papiera) jeden druhému, pričom ten, ktorý hádže, zároveň povie nejakú príslovkou. Žiak, ktorý loptičku chytí, musí vymyslieť vetu s touto príslovkou. Ostatní rozhodnú o tom, či je veta správna. Ak nie je, žiak sa ju pokúsi opraviť alebo ho ostatní navedú k správnej vete. Napríklad žiak hádzuci loptičku povie príslovkou *fluently* a ten, ktorý ju chytí povie vetu *He speaks English fluently*.

Povery

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: vytvoriť vety s použitím prvej podmienky

Postup: Učiteľ môže navodiť tému motivačnými otázkami – *Are people in Slovakia superstitious? What are they superstitious about? What about you?* Ak žiaci slovo *superstitious* nepoznajú, učiteľ im vysvetlí jeho význam na príklade ešte pred tým, ako položí otázky.

Úlohou žiakov je vymyslieť a napísať vo dvojiciach vety na zadané slová: *mirror, black cat, ladder, birthday cake candles, itchy nose, itchy hand, salt, sneezing, spider, the number thirteen, the weather*.

Ak žiaci nepoznajú žiadne povery na dané slovo, vymyslia si svoju vlastnú. Potom sa dvojice spoja do skupín a porovnajú si vety. Nakoniec sa uskutoční kontrola a spätná väzba s učiteľom.

Dobrá rada nad zlato

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: poradiť v problémových situáciách s použitím druhej podmienky

Postup: Žiaci pracujú vo dvojiciach a dávajú si navzájom rady na dané problémy a používajú pri tom *if I were you, I'd...* Potom spoločne s učiteľom vyhodnotia rady, ktoré dostali a vyberú tie, ktoré sú najzaujímavejšie, najužitečnejšie alebo najvtipnejšie. Zadané problémy môžu byť:

I want to give up smoking.

I love her, but she never calls.

I can't get to sleep at night.

I keep dropping things.

My hair won't stay flat.

English spelling is so hard!

I keep forgetting things.

Neverím ti

Úroveň: všetky

Cieľ: rozprávať o činnostiach v minulosti s použitím minulého jednoduchého času

Postup: Žiaci pracujú v malých skupinách, každý rozpráva skupine, čo robil včera. Po dvoch alebo troch vetách vždy niekto rozprávajúceho žiaka preruší vetou *I don't believe you!* Vtedy musí žiak zmeniť svoju poslednú vetu a pokračovať ďalej v rozprávaní, napríklad:

A: I got up at 7:30 and had a shower...

Skupina: I don't believe you!

A: I got up at 7:30 and washed my face. Then I had breakfast. I read the newspaper...

Skupina: I don't believe you!

A: I did my homework and then I went...

Čo je pravda?

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: rozprávať o minulých dejoch s použitím minulého priebehového času

Postup: Žiaci v malých skupinách rozprávajú, čo robili v konkrétnom čase. Učiteľ napíše na tabuľu konkrétne časové údaje 5:00, 9:45, 12:00, 16:10, 19:15, 21:30. Každý žiak bude počas svojho rozprávania dvakrát klamať o tom, čo

robil. Úlohou žiakov je identifikovať, ktoré dve klamstvá boli v rozprávaní spolužiaka.

Alibi

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: klásť otázky a odpovedať v minulom priebehovom čase

Postup: Učiteľ vysvetlí žiakom situáciu, ktorú budú riešiť: včera o 19:45 sa stala vražda a dvaja z vás sú podozriví. Učiteľ vyberie dvoch dobrovoľníkov, ktorí vyjdú von z triedy a dohodnú sa na svojom alibi. Dohodnú si do posledného detailu, čo robili od 19:15 do 20:15, pretože boli v tom čase spolu, ale oni dvaja navzájom si môžu poskytnúť alibi. Ostatní žiaci v triede sú vyšetrovatelia, ktorí vyšetrojú vraždu. Ich úlohou je pripraviť si otázky (v tom čase, keď si podozriví pripravujú alibi) a zistiť, čo robili v inkriminovanom čase. Potom po jednom vypočúvajú podozrivých, kladú im pripravené otázky a robia si poznámky. Dávajú pozor, či medzi výpoveďami nie sú rozdiely. Nakoniec sa rozhodnú, či uznajú podozrivých vinnými alebo nevinnými. Aktivita je pre žiakov zaujímavá, pretože ich vtiahne do deja a dáva im priestor na používanie otázok a tvorenie viet v minulom priebehovom čase. Je dôležité, aby žiaci dostali na konci aktivity spätnú väzbu ako sa im darilo/nedarilo používať minulý priebehový čas, čo zvládli dobre a na čo si treba dať pozor.

Povedz mi viac

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: správne používať predprítomný a minulý jednoduchý čas

Postup: Žiaci sa vo dvojiciach pýtajú otázky a odpovedajú, či niekedy robili veci z ponúknutého zoznamu. Ak je odpoveď áno, pýtajú sa ďalej, aby zistili viac informácií, napríklad:

Have you ever broken a bone?

Yes, I have.

When was that?

When I was at school.

What happened?

I broke my arm playing tennis.

Možné témy, ktoré učiteľ napíše na tabuľu alebo ich vytlačí pre každú dvojicu, sú: *cut your finger, eat Chinese food, have an injection, see an eclipse, wear a fancy dress, live by the sea, do anything brave, sleep in a tent, fly by plane.*

3.3| Hranie rolí

Metódu hrania rolí je možné použiť prakticky pri každej téme a na všetkých úrovniach. Učiteľ ňou cielene rozvíja okrem zručnosti hovorenia aj konkrétny gramatický jav alebo slovnú zásobu. Náročnosť zadania závisí od náročnosti slovnej zásoby alebo gramatiky, ktorá má byť pri hraní rolí použitá, napr. pri vyšších úrovniach môže byť na tému šport zadanie:

Student A: *You are a sportsman/woman. You are doing an interview with a journalist. You have just come back from the world championship. Talk about your success at the world championship.*

Student B: *You are a journalist who is doing an interview with a sportsman/woman. Ask him/her about his/her recent success at the world championship.*

Na splnenie zadania a správne používanie slovesných časov predpokladáme, že žiaci rozlišujú kedy sa používa minulý čas jednoduchý a kedy predprítomný čas. Študent B v úlohe novinára bude používať najmä otázky, takže ak budú novinármi slabší študenti, je potrebné dať im dostatok času na prípravu otázok a spoločne skontrolovať, ako sformulovali otázky.

Jedna z možností je nechať žiakov, ktorí sú novinári, aby si pripravili otázky sami a potom si ich spoločne porovnali až nakoniec ich skontroluje učiteľ. Žiaci v úlohe športovcov si zatiaľ môžu premyslieť, aký druh športu robia, na akom mieste sa umiestnili na majstrovstvách a iné detaily z profesionálneho i súkromného života športovca.

Dobrá príprava je základom úspechu každej dramatizácie. Keby sme chceli použiť podobný scenár pre nižšie úrovne, môžeme ho upraviť nasledovne:

Student A: *You are a sportsman/woman. You are doing an interview with a journalist. Talk about how you train every day and what you do to prepare for the world championship.*

Student B: *You are a journalist who is doing an interview with a sportsman/woman. Ask him/her about how she trains every day and what he/she does to prepare for the world championship.*

Na zvládnutie takejto konverzácie žiaci potrebujú používať prítomný čas jednoduchý. Mohli by sme ju tiež upraviť tak, aby žiaci používali *going to* na vyjadrenie blízkej budúcnosti.

Ďalšie návrhy na hranie rolí:

Kultúra

Student A: *You are a TV interviewer. Ask the writer questions about the latest book that he/she has written.*

Student B: *You are a writer. Answer the questions about the latest book that you have written.*

Jedlo a nákupy

Student A: *You are a customer. You have realized that the apples you have just bought are rotten.*

Student B: *You are a shopkeeper dealing with a complaint.*

V reštaurácii

Student A: *You are having dinner with a friend in a restaurant but the meal you have ordered is cold and your friend has got a different meal than he/she has ordered. Complain about the meals.*

Student B: *You are a waiter/waitress in a restaurant. Two of your customers have just had a bad experience in your restaurant. Listen to their complaint and respond.*

Zdravie

Student A: *You are a holidaymaker who is not feeling well. Tell the doctor your symptoms.*

Student B: *You are a doctor. Give advice.*

Bývanie

Student A: *You are looking for a home. Answer the estate agent's questions and try to find the home which suits you best.*

Student B: *You are an estate agent. Ask questions to find out about the client's family and offer your client a house.*

Odvážny verzus bojzlivý

Úroveň: mierne pokročilí a vyššie

Cieľ: používať v dialógu prvú podmienkovú vetu

Postup: Žiaci vo dvojiciach tvoria dialógy na zadané témy. Je to rozhovor dobrých priateľov, pričom jeden z nich je dobrodružný typ a druhý naopak bojzlivý.

1. You are going on holiday to South America, where you will spend six months taking photographs of the wildlife and landscapes, including jungle, mountains, sea and desert.

2. You are giving up a well-paid job to become an art student in Paris.

3. You are getting married to a singer in a rock and roll band that has a reputation for very bad behaviour.

Príklad:

A: I´m going to tour the Amazon.

B: What will you do if you catch malaria?

A: Don´t worry. If I catch malaria, I´ll go to see a local doctor.

A: But what will you do if you are in the middle of the jungle?

B: If I´m in the jungle, I will ...

4| **Autonómne učenie, hodnotenie a sebahodnotenie, reflexia a spätná väzba**

Dôležitou súčasťou procesu učenia sa okrem vhodne zvolených metód, techník a aktivít je aj hodnotenie výkonu žiaka, ktoré by mal žiak dostať bezprostredne po skončení aktivity alebo úlohy. V súvislosti s rozvojom komunikačných zručností hovoríme najmä o formatívnom hodnotení, ktoré je nevyhnutnou podmienkou na ďalší pokrok učenia sa žiaka. Aby žiak mohol robiť pokrok v učení a mohol stavať na vedomostiach a zručnostiach, ktoré už získal, potrebuje vedieť, čo konkrétne v procese učenia sa zvládol a kde má ešte rezervy. Preto potrebuje od učiteľa neustále dostávať spätnú väzbu o tom, čo zvládol dobre, čo menej dobre, čo nezvládol, čo potrebuje zlepšiť a ako. Na to slúži formatívne hodnotenie, ktoré dáva učiteľovi možnosť pomenovať to, čo sa pre žiaka stáva impulzom pre ďalšie napredovanie v procese učenia sa. V tomto prípade využívame motivačnú funkciu hodnotenia. Ak žiak pravidelne dostáva spätnú väzbu o svojich pokrokoch (aj keď minimálnych), má motiváciu pracovať na sebe a zlepšovať sa. Postupne si uvedomuje svoje úspechy aj rezervy a to ho vedie k rozvíjaniu schopnosti sebahodnotenia, ktorá je súčasťou metakognitívnych zručností.

4.1| **Autonómnosť žiaka**

Daj človeku rybu a bude jesť celý deň. Nauč ho chytať ryby a bude jesť po celý svoj život. Toto čínske príslovie vystihuje podstatu autonómnosti a zároveň zahŕňa aj dôvod, prečo by sme mali rozvíjať autonómnosť žiakov. Učiteľ je súčasťou života žiaka len obmedzený čas, keď ho môže viesť, pomáhať mu a tiež mu povedať, čo robí dobre a čo má zlepšiť. Ak však žiakovi ukážeme

cestu, ako to môže zvládnuť sám, bude schopný pokračovať v procese učenia sa a vyhodnocovať svoju činnosť, pokroky a rezervy aj keď už nebudeme pri ňom a nebudeme mu môcť dať spätnú väzbu na jeho výkony. Autonómnosť znamená pre žiaka samostatnosť a schopnosť rozhodovať o tom, v čom a ako bude ďalej napredovať v procese učenia sa.

Dobry žiak cudzieho jazyka podľa Thanasoulousa (In Bérešová 2009):

- ovláda rôzne štýly učenia sa – vyberá si z nich a uplatňuje tie, ktoré si úloha vyžaduje,
- má aktívny prístup k úlohe – sám si volí ciele, vyhľadáva príležitosti komunikovať v cudzom jazyku,
- je pripravený podstúpiť riziká – v snahe komunikovať a používať cudzí jazyk parafrázuje, odvodzuje nové slová, používa gestikuláciu,
- vie dobre odhadovať – pracuje s kontextom a z neho sa snaží pochopiť význam neznámych slov, skúša a učí sa z vlastných chýb,
- zohľadňuje formu i obsah – hľadá súvislosti, vie identifikovať vlastné chyby a snaží sa ich opraviť,
- snaží sa vytvoriť si systém pre cieľový jazyk – snaží sa myslieť v cieľovom jazyku, vytvára si svoj vlastný systém a ak nefunguje mení ho,
- má tolerantný a otvorený prístup k cudziemu jazyku – do určitej miery sa vie identifikovať s rodeným užívateľom jazyka.

Autonómny žiak pozná vlastné štýly a stratégie učenia sa a vyberá si tie, ktoré mu vyhovujú. Aktívne prístupuje k úlohám, má záujem ich splniť a rozumie prečo. Je pripravený podstúpiť riziko, komunikuje v cudzom jazyku za každú cenu a nebojí sa urobiť chybu. Nevzdáva sa, ak nerozumie všetkému, vie odhadnúť význam a pracuje s kontextom. Plynulosť aj presnosť považuje za dôležité, rozpracováva cudzí jazyk do jednotlivých informačných systémov a je pripravený revidovať. Odmieťa hypotézy a pravidlá, ktoré nefungujú. Neprijíma informácie ako hotový a nemenný fakt, ale kriticky ich zhodnocuje. Má tolerantný a ústretový prístup k cudziemu jazyku (Omaggio, In Bérešová 2009).

4.2| Sebahodnotenie žiaka

Príliš dlho žiakom hovoríme, čo majú robiť, namiesto toho, aby sme im to ukázali. (S. Harvey, A. Goudvis)

Cieľom sebahodnotenia je, aby žiaci vedeli samostatne vyhodnocovať svoju prácu a vyvodzovať závery pre budúcnosť. Aby sa žiak naučil hodnotiť svoju prácu, musí učiteľ dobre pracovať s *cieľmi* činností. Tie by mali byť podľa Košťálová-Miková, Stang (2008):

- veľmi konkrétne, dosiahnuteľné v danom čase a pre žiakov prijateľné,
- formulované jazykom, ktorému žiaci rozumejú alebo si ho ľahko osvoja.

Žiak schopný sebahodnotenia:

- ✓ rozpozná tie zložky svojej práce, ktoré sú dôkazom toho, že dosiahol vytýčený cieľ alebo že sa k nemu približuje,
- ✓ opíše ich a vysvetlí, prečo ich považuje za zvládnuté,
- ✓ nájde tie zložky, ktorých zvládnutie musí ešte zlepšiť,
- ✓ opíše ich a vysvetlí, v čom sa odlišujú od očakávaného výkonu,
- ✓ identifikuje, čo prispelo k dosiahnutiu cieľa alebo čo mu zabránilo v lepšej práci,
- ✓ naplánuje si, čo urobí v budúcnosti inak, aby jeho práca bola ešte lepšia alebo prebiehala efektívnejšie.

Sebahodnotenie pomocou symbolov – využívanie pohybov alebo grafických symbolov. Tieto spôsoby hodnotenia sú vhodné najmä u žiakov mladšieho školského veku. Na hodnotenie svojho výkonu alebo snahy môžu odpovedať zdvihnutým palcom hore ako znak pozitívneho hodnotenia a spokojnosti alebo naopak palcom dole, ak nie sú so svojim výkonom spokojní. Horizontálna poloha palca naznačuje priemerný výkon. Ďalšia možnosť je postaviť žiakov do radu, pričom najspokojnejší žiaci sa postavia k tabuli a smerom k zadnej stene triedy sa postavia žiaci, ktorí si myslia, že sa im veľmi nedarilo. Žiaci radi používajú symboly ako sú *smajlíci*. Traja smajlíci (usmiaty, neutrálny a zamračený) sú klasický základ, ktorý sa môže rozšíriť do počtu štyri alebo šesť. Párny počet zabraňuje žiakom vyberať stred (ani lepšie, ani horšie), ale musia sa rozhodnúť, či pracovali skôr lepšie alebo horšie.

Zdôvodňovanie – *Prečo svoju prácu hodnotím tak, ako ju hodnotím?* Túto otázku by učiteľ mal postupne vnášať žiakom do myslenia, keď hodnotia svoju prácu na hodine. Postupne sa konkrétne otázky môžu rozrastať do vyššieho počtu. Týmto spôsobom žiakov vedieme k tomu, aby sa zamýšľali nad tým, čo bolo cieľom činnosti a na čo sa majú pri hodnotení zamerať. Rovnako si môžu uvedomiť, že na to sa zameriava aj učiteľ, keď ich hodnotí. Žiaci sa učia aj navzájom jeden od druhého, ako vyzerá dobrá práca na hodine, a že dobrá práca má viacero podôb.

Nácvik spätnej väzby – prijímať a poskytovať opisnú spätnú väzbu. Nekonštatuje, či zvládli danú zručnosť, ale konkrétne opisuje ako žiaci postupovali (ako by konkrétne detaily práce žiakov boli premietané na plátne). Vždy začína pozitívnou spätnou väzbou – opisuje to, čo sa žiakom darilo.

Uznanie – otázka je jednoduchá, časovo nenáročná a účinná technika. Využíva sa najmä vtedy, ak jeden žiak niečo prezentuje pred ostatnými žiakmi. Učiteľ aj žiaci formulujú najprv konkrétne ocenenie alebo uznanie, až potom pochvalu. Namiesto toho, aby sme žiakovi povedali *Tvoja prezentácia bola dobrá/páčila sa mi...* formulujeme, čo konkrétne oceňujeme. Otázka slúži na zlepšenie žiakovej práce. Pri hodnotení nehľadáme chyby, ale kladením otázok sa snažíme hodnotenému žiakovi pomôcť odhaliť chybu vo výkone a naznačiť, ako ju riešiť. Ostatní žiaci môžu hodnotiť svojho spolužiaka písomne, napr. na kartičku, kde na jednu stranu napíšu ocenenie a na druhú stranu otázku. Ak niekto nenapíše ocenenie, nemôže položiť otázku. Žiak alebo skupina žiakov môže na záver dostať kartičky s ocenením.

Spojenie sebahodnotenia s učením. Hodnotenie je priamo prepojené s procesom učenia sa. Žiaci si na začiatku práce premyslia a opíšu, na základe čoho sa spozná, že danú úlohu zvládli. Ide teda o prácu s kritériami. Vďaka kritériám budú vedieť, čo potrebujú zvládnuť na splnenie úlohy.

V priebehu práce budú mať oporu a oporné body, ktoré ich budú viesť pri plánovaní činnosti. Po skončení práce budú schopní sami posúdiť a vyhodnotiť, či boli úspešní. Je veľmi prospešné, ak majú možnosť sami si vytvárať súbor kritérií, s ktorými ich učiteľ postupne učí pracovať.

Záver

Jeden učiteľ nemôže zmeniť celý svet, ale môže zmeniť celý svet jednému žiakovi.
(Albert Einstein)

Neexistuje jeden dokonalý návod na perfektnú hodinu. Neexistuje ani ideálna metóda, ktorá by fungovala vždy, všade a za každých okolností. Pred nami v laviciach sedia jedinečné osobnosti, pre ktoré nikdy nebude existovať rovnaký návod. Dôležité je nikdy neprestať hľadať, čo funguje u jednotlivého žiaka. Veríme, že tento učebný zdroj bude inšpiráciou k tomuto hľadaniu a jeho obsah sa stane súčasťou výučby anglického jazyka.

Zoznam bibliografických odkazov

- BANCIU, V., A. JIREGHIE, 2012. *Communicative language teaching*. [cit. 16. marca 2014]. Dostupné z: <http://revad.uvvg.ro/files/nr8/9.%20Banciu.pdf>
- BÉREŠOVÁ, J., 2009. *Didaktika anglického jazyka*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. ISBN 978-80-8052-330-5.
- GALLOWAY, A., 1993. *Communicative Language Teaching: An Introduction And Sample Activities*. [cit. 16. marca 2014]. Dostupné z: <http://www.cal.org/resources/digest/gallow01.html>
- GAULT, J., 2006. *New Headway Talking Points*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978 019 4715515.
- GROSS, S., 2007. *The 3 Steps of TPR Storytelling*. [cit. 18. mája 2014]. Dostupné z: <http://susangrosstprs.com/articles/THREESTEPS.pdf>
- HARMER, J., 2001. *The practice of English language teaching*. [cit. 16. marca 2014]. Dostupné z: <http://atiyepestel.files.wordpress.com/2013/05/jeremy-harmer-the-practice-of-english-language-teaching.pdf>
- HOMOLOVÁ, E., 2003. *Uplatňovanie princípov komunikatívneho vyučovania prostredníctvom učiteľských rol*. [cit. 16. marca 2014]. Dostupné z: <http://www.ff.umb.sk/app/cmsFile.php?disposition=a&ID=486>
- KOŠTÁLOVÁ, H., Š. MIKOVÁ, J. STANG, J., 2008. *Školní hodnocení žáků a studentů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-314-7.
- NUNAN, D. 1991. *Communicative Tasks and the Language Curriculum*. [cit. 18. mája 2014]. Dostupné z: <http://tesolexpert.com/home/Communicative-TasksAndTheLanguageCurriculum.pdf>
- PALENČÁROVÁ, J., 2001. *K základným pojmom komunikačno-poznávacej koncepcie*. [cit. 16. marca 2014]. Dostupné z: http://www.janapa.szm.com/Download/3_prednaska_ZAKL_POJMY_KONCEPCIE.pdf

SCRIVENER, J., 2011. *Learning Teaching*. Oxford: Macmillan Publishers Limited. ISBN 978-0-230-72982-7.

SEYMOUR, D., M. POPOVA, 2005. *700 Classroom Activities*. Oxford: Macmillan Publishers Limited. ISBN 978-1-4050-8001-9.

TPR Storytelling. [cit. 18. mája 2014]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/TPR_Storytelling

Názov: **Rozvoj komunikačných zručností žiakov na hodinách
anglického jazyka**

Autor: Mgr. Anna Pávová

Recenzenti: Mgr. Jaroslava Urbánková
doc. PaedDr. Dana Hanesová, PhD.

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave

Odborná redaktorka: Mgr. Sylvia Laczová

Grafická úprava: Ing. Monika Chovancová

Vydanie: 1.

Rok vydania: 2014

Počet strán: **40**

ISBN **978-80-565-0484-0**